

خط: نستعلیق، کا: محمد میانجان، تا: ۱۲۷۵ق؛ ۹گ (۳۰-۳۸)
[مختصر ف: ۱۱۵-]

● سلسله الترتیب = درخواست نامه = علم کلیات /

فلسفه / فارسی

selselt-ot-tartib = darxāst-nāme = 'elm-e kollīyāt

خیام، عمر بن ابراهیم، - ۵۱۷ قمری

xayyām, 'omar ebn-e ebrāhīm (- 1124)

به درخواست: فخرالملک بن مؤید الملک وزیر

سه فصل کوتاه است در شناخت کلیات و حقیقت وجود. این رساله با نظمی مختلف و نامهایی چند ذکر شده است. در آغاز آن بندی است که خیامی دانشمندان را در آن مانند غزالی در المنقذ به چهار گروه صوفی و فیلسوف و متکلم و باطنی بخش می کند (راهنمای کتاب س ۳ ش ۲ ص ۱۹۶) و این بند در چاپ ۱۳۱۵ این رساله نیامده است.

آغاز: چنین گوید ابوالفتح عمر بن ابراهیم خیام که چون خدمت صاحب عادل فخرالملک بن مؤید الملک میسر گشت و قربت و اختصاص داد بعالی مجلس خویش بهر وقت الفی یادگاری خویشتن در علم کلیات

انجام: و مقصد مقصود همه رونندگان راه حق باشد چنانکه فرمود سترالله ظاهر الشریعة عنک و کشف باطن الکفر لک. تم چاپ: استانبول، به کوشش و پیشگفتار عبدالباقی گولپینکارلی، ۱۳۳۲ش؛ تهران، ۱۳۳۸ش، به کوشش محمد عباسی، در کلیات آثار پارسی حکیم عمر خیام، صص ۳۹۵-۴۰۰ چاپ شده است.

[دنا ۱۷۵/۶ (نسخه ۹)؛ فهرستواره متزوی ۱۶۸/۶]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۱۲/۱۸

آغاز: بسمله، چنین گوید ابوالفتح عمر بن ابراهیم خیامی که چون مرا سعادت خدمت عادل فخر الملک؛ انجام: و سید علیه السلام بدین اشارت کرده است و گفته الا ان لربکم فی ایام دهر کم نفعات الافتعروضوا

خط: نسخ، کا: محمد بن علی الدامغانی الجابرمی المولد، تا: ۶۵۹ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج، تریاکی، ۱۶ص (۲۷۲-۲۸۷)، ۱۹ سطر (۱۵/۵×۶)، اندازه: ۹/۵×۹/۵سم [ف: ۵-۵۵۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۴۹/۳

خط: نسخ کهن، بی کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشککی، ۱۰ص (۴۱-۵۰)، ۱۶ سطر (۱۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۹-۱۱۷۱]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۰۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه ای، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۲۱۰-]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۶۳/۵-ف

علیه و آله و سلم و صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین من الآن
الی یوم الدین.

چاپ: لاهور، در ۲ جلد، بی تا، ۲۲۲+۳۸۴ص؛ به تصحیح محمد تقی دانش پژوه، جشن نامه هانری کرین، تهران، ۱۳۵۶، ۱-۶۲.
[الذریعة ۱۲۲۸/۹؛ بهارستان ۲۰۸؛ رجال القاین ص ۶؛ مجالس المومنین، طریق الحقیق ۴۸۵/۱ و ۵۲۲ و ۷۱/۳؛ ریحانة الادب ۲۴۳/۳؛ فهرستواره متزوی ۲۱۷۱/۳؛ سلسله الاولیاء نوربخش قهستانی، محمد تقی دانش پژوه، در جشن نامه هانری کرین، زیر نظر سید حسین نصر، ۱۳۵۶ش، صص ۱-۶۱؛ دنا ۱۷۵/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۰۲/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل روضه ای، تا: ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: سیاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲گ (۱۲۵-۱۳۶ر)، ۱۲ سطر (۱۲/۵×۶)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۶-۷۲۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۲۴۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید میر باقر حسینی، تا: ۱۲۸۱ق؛ یادداشت هایی از علی حسینی تفرشی که نسخه را به میرزا داداش اهداء کرده در مورخ ۱۳۰۴ق و یادداشت از ویرانعلی تفرشی و جعفر بن ... حسینی در تاریخ ۲۲ ربیع ۱۳۲۱؛ مهر: «عبد الراجی جعفر الحسینی ۱۲۷۶»، «کاظم ابن مرتضی الحسینی»، «مرتضی الحسینی»؛ جلد: تیماج قهوه ای، ۱۰ص (ص ۲-۱۱)، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴۷/۲-۹۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۵۵

آغاز: ابوسهل الصعلکوک. ابن سلیمان الصعلکوک صحب ایضاً المرعش توفی سنة تسع و ستین و ثلثمائة؛ انجام: حاجی محمد العصار التبریزی ... و غیرها اشعار لطیفة توفی فی تبریز سنة ثلث او اثین و تسعین و سبعمائة و دفن بچرنداب.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: گالینگور قهوه ای، ۱۱گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۲۹/۲-۶۷۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۹۷/۲

آغاز و انجام: برابر (تمام شد رساله سلسله الاولیاء الصغیرة المسماة بسلسله الذهب از مصنفات ... امیر سید محمد نور بخش قدس سره العزیز)

خط: نسخ، کا: حسین علی حیرت ذهبی خراباتی زنجان، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۰ص (۳۷-۴۶)، ۱۷ سطر (۱۳×۸)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲-۲۵۰۵]

● سلسله اولیاء صوفیه / عرفان و تصوف / فارسی

selsele-ye owliyā'-e sūfiya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۵۹۵/۲

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

DIA 276256

جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۱ / ۲۰۱۳

و (۹۰)، اندازه: ۲۲×۱۵سم [ف: ۱-۳۰۰]

آغاز: برابر؛ انجام: از بوی شراب من شود مست و خراب
خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۹؛ ۱۵ص (۵۹-۷۳) [ف: ۳۷-۳۳۸]
۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۹۶

← رباعیات خیام ← طریخانه

● رباعیات خیام / شعر / فارسی

robā'īyyāt-e xayyām

خیام، عمر بن ابراهیم، -۵۱۷ قمری

xayyām, 'omar ebn-e ebrāhīm (- 1124)

رباعیات خیام منظومه بسیاری مشهور است که به جهت شخصیت فرهیخته و برجسته خیام و نیز مفاهیم بسیار بلند اشعار و رباعیات نغز او، مورد عنایت و توجه بسیاری از دانشمندان و شخصیت‌های دینی و فرهنگی جهان قرار گرفته است و تاکنون بیش از ۷۰ ترجمه از رباعیات خیام به نظم و نثر به زبان‌های زنده جهان منتشر شده است. در برخی مصادر تا ۸۰۰ دوییتی به او نسبت داده شده است! لیکن نسبت تعداد صحیح رباعیات به او در میان دانشمندان زبان و ادبیات فارسی، محل بحث و بررسی است. (حسین متقی)

آغاز: آمد سحری ندا ز میخانه ما xx کی رند خراباتی دیوانه ما / برخیز که پر کنیم پیمان ز می xx زان پیش که پر کنند پیمان ما
چاپ: ایران، ۱۳۱۰ ق، سنگی، رقی، ۱-۶۸ص (۱-۶۸)؛ ایران، تهران، ۱۲۹۳ ق، سنگی، جیبی؛ ایران، تهران، ۱۲۹۵ ق، سنگی، جیبی؛ هند، ۱۳۱۱ ق، سنگی، خشتی، ۲۷۵+۲۸ص، جیبی؛ ایران، تهران، ۱۳۲۲ ق، سنگی، رقی، ۱۰۲ص؛ ایران، ۱۳۱۳ ق، با تصحیح و مقابله میرزا محمد شیرازی، سنگی، رقی، ۹۲ص، به سعی و اهتمام مشهدی محمد علی بن محمد سعید خوانساری، (۱۰۱-۱۰ص)؛ ایران، تهران، ۱۳۰۶ ق، سنگی، رقی [مشار فارسی ۲۵۱۶/۲-۲۵۲۴؛ نسخه‌های متزوی ۲۸۲۹/۴-۲۸۳۲؛ الذریمه ۶۹/۱۰؛ دنا ۵۴۱-۵۴۴ (۱۱۰ نسخه)]

شرح و حواشی:

- ۱- مقدمه ترکی رباعیات خیام (ترجمه)؛ زنجانی، ابراهیم (-۱۴)
- ۲- شرح رباعیات خیام نیشابوری؛ زنجانی، ابراهیم (-۱۴)
- ۳- رباعیات خیام (ترجمه)
- ۴- رباعیات خیام (ترجمه)؛ فاضل، عبدالحق

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۳۳/۳-ف

نسخه اصل: دانشگاه کمبریج Or. 1724. دارای گزیده؛ خط: نسخ، کاه: غیاث الدین محمد بن یوسف بن علی، تا: رجب ۶۰۴ق؛ ۴۳گ (۴۹-۹۱)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸-عکس

نسخه اصل: گویا از روی نسخه ساختگی عباس مزدا. دارای ۱۲۵ رباعی؛ خط: نسخ، کاه: محمد بن ابی الطیب خادم، تا: شوال ۶۵۳ق؛ ۳۰گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱-۱۰۵ و ۳-۲۲۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۹۴/۲۱

آغاز: در تاریخ قدما مسطور است که وفات حکیم عمر خیام نیشابوری در سنه سبع و عشر و خمسانه بوده و او در حکمت یگانه و عالم زمانه خود بود و خواجه نظامی عروضی سمرقندی که یکی از شاگردان اوست حکایت می‌کند که در بغداد با امام الحکماء حکیم عمر خیام اتفاق ملاقات افتاد و در اثناء سخن می‌گفت قبر من در موضعی باشد که هر بهار باد شمال برو گل افشان شود مرا از آن سخن تعجب آمد و دانستم که او گزاف نگوید ... ای سوخته سوخته سوختنی xx وی آتش دوزخ از تو افروختی / تا کی گوئی که بر عمر رحمت کن xx حق را تو کی برحمت آموختی؛ انجام: دنیا نفسی و من درو در قفسی xx اندر قفسی چند توان زد نفسی / شکرانه آنکه زنده خوش می‌باش xx کین عالم بی‌وفا نماند کسی

پس از ذکر مقدمه و شرح حالی از حکیم عمر خیام نقل از چهار مقاله نظامی عروضی سمرقندی تعداد ۲۴۵ رباعی منسوب به عمر خیام نیشابوری به قلم جلی و محکم سلطانعلی مشهدی کتابت شده است به ترتیب حروف قافیه ابیات؛ خط: نستعلیق، کاه: سلطانعلی کاتب مشهدی، تا: قرن ۹؛ مجدول مذهب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا حسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش چرم عنابی، ۸۸ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۸×۴۳سم [ف: ۳-۴۷۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۴۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۱۰۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۴۴

خط: نستعلیق زیبا، بی کاه، تا: قرن ۹؛ دارای سرلوح مرصع مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، ۱۲ سطر راسته و چلیپا، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲۸-۱۰۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۸۰/۱۹-ف

نسخه اصل: پاریس P. S. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶)؛ خط: نسخ، بی کاه، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۸۰/۲۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۵۴۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۴۳/۲-ف

نسخه اصل: اسعد افتدی ش ۲۸۸۲؛ خط: نستعلیق، بی کاه، تا: ۱۹ ذیقعد ۸۷۶ق؛ ۴۲گ (۳۹-۸۰) [فیلمها ف: ۱-۴۹۷]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۷۵

آغاز: در تاریخ قدما مسطور و مذکور است که وفات امام الحکما مولانا عمر الخیام به نیشابور در سنه سبع و عشر و خمسمایه؛ انجام: کاش از پی صد هزار سال از دال خاک چون سبزه امید بر دیدن بودی

خط: نستعلیق، کاه: غیاث الدین بن ولی قاسمی، تا: ۸۸۰ق؛ با شمشه

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛ جلد شانزدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

DIA 276254

جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱/۱۲/۲۰